

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום ראשון י"ד תשרי תש"פ | דף היומי בבלי: מעילה כו.
דף היומי בהלכה: מתחילת סימן תל"ה עד סימן תל"ו אמצע סעיף א' "ואם דעתו לחזור".
מוסר: שמירת הלשון - שער התבונה פרק ג' 'עוד יזהר' עד פרק ג' 'כללו של דבר'.
קנין חכמה הלימוד השבועי: חובת הלבבות שער הבחינה פ"ד 'והשביעית' עד פ"ה 'ואחר כן ישיב אל ליבו'

הגילוי המרעיש של פוסק הדור בשיחתו עם מנכ"ל הביטוח הלאומי | האם מותר לאחל 'צום קל'? | לפתע קם הרבי בסערת נפש בלתי אופיינית וצעק: "בקרוב תבשרו לי בשורות טובות!" | מדוע מחלקים 'לעקח' בבית הכנסת? | 1739

הסיפור היומי

כשפתח האברך את הקופסה, השתוממו כל העומדים לצדו מיזפיו והידורו של האתרוג, עד כי המזכרים עצמם אמרו, כי ככל הנראה טעו שהכניסו אתרוג כה מהודר לקופסה סגורה...

איך זוכים באתרוג מהודר?

תקנה את האתרוג בקופסה סגורה בלי לראות אותו קודם".
אותו אברך יצא מחדרו של הרבי וקיבל על עצמו להתחזק בנקודות אלו, להיטיב את לבו לכל נברא בעולם.
בערב חג הסוכות הלך ורכש לעצמו אתרוג בקופסה סגורה כפי שאמר לו הרבי. כשפתח את הקופסה השתוממו כל העומדים לצדו מיזפיו והידורו של האתרוג, עד כי המזכרים עצמם אמרו כי ככל הנראה טעו שהכניסו אתרוג כה מהודר לקופסה סגורה...
(המבשר תורני סוכות תשע"ו)

מעשה היה באברך שנכנס למעונו של כ"ק מרן אדמו"ר מטאלנא זי"ע בשכונת בית וגן בירושלים. רבי, ברכני שאזכה לאתרוג מהודר לחג הסוכות", ביקש האברך מהרבי.
"אתרוג דומה ללב", השיב לו הרבי, "אתרוג הוא גם ראשי תיבות א'ל ת'בואני ר'גל ג'אוה. אם לא מתנהגים בגאווה, כי אם בענווה; אוהבים כל אחד ומכבדים כל אדם, זו הדרך להתעדן ולזכות ללב טוב. קבל על עצמך לעמול על לב טוב", הפטיר הרבי מטאלנא, "או אז תזכה גם באתרוג מהודר בהתאם, אפילו אם

*4992 או 077-2222-666

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

לעיני הנוכחים ההמומים, פנה הרבי אל הרך הנימול ודיבר עמו כאל אדם מבין דבר: "רואה אתה? זהו הסכך, זוהי הסוכה, ואלו הם קישוטי הסוכה". אח"כ הראה לו גם את ד' המינים המונחים על השולחן....

"הנשמה קולטת ומבינה"

כל המסובים השתוממו לנוכח המחזה, עד שאאמור"ר זצוק"ל הרהיב עוז ושאל את זקני: "אבא, הלא תינוק רך הוא, הרי אינו מבין את כל הדברים הללו?"

"נכון, הוא אמנם אינו מבין", השיב לו זקני כשפניו מוארות באור עליון, "אבל הנשמה שלו קולטת ומבינה. פונה אני אל נשמתו, למען יחקקו הדברים על לבו כבר עתה".

ואילו אני, מוסיף הרב שליט"א, נזכרתי מתוך אותו מעשה בשיטתם של בית שמאי במשנה במסכת סוכה (פרק ב משנה ח), שם מסופר על שמאי הזקן שפחת את המעזיבה וסיכך על גבי המיטה עבור תינוק בן יומו. ואף כי בשולחן ערוך נפסק להלכה שתינוק הצריך לאמו פטור מהסוכה, מכל מקום למדנו ממשנה זו שאף תינוק בן יומו שייך למצוות הישיבה בסוכה.

(מתוך שיחת חג מיוחדת ב'המבשר תורני' סוכות תשע"ד)

סיפר הגאון רבי שמחה רבינוביץ שליט"א בעל 'פסקי תשובות': באחת השנים נולד ילד במשפחתנו ביום הקדוש. ברית המילה התקיימה כעבור שמונה ימים באחד מימי חול המועד של חג הסוכות. מעמד הברית עצמו לא נערך בסוכה אלא בבית המדרש, זאת בהתאם לדברי ההלכה שיש להיזהר לא לערוך ברית בסוכה מחשש שינשרו קיסמים ועלים מהסכך על הנימול ויסכנו אותו.

במהלך סעודת הברית שהתקיימה לאחר מכן בסוכה, נטל זקני הרבי הקדוש ה'חלקת יהושע' מביאלא זצ"ל את הרך הנימול לידי, אחז אותו בחיבה, ולעיני כל הנוכחים ההמומים פנה אליו כאל אדם מבין דבר: "רואה אתה, ינוקא? זהו הסכך, זוהי הסוכה, ואלו הם קישוטי נוי הסוכה..." אחר הראה לו גם את ארבעת המינים שמונחים היו על השולחן.

עניינא דיומא

האם נשים צריכות לשבת בסוכה? האם מותר להסתכל על כתוביות התמונות והכרזות שבסוכה בשבת ובחג? בניתי סוכה בכל שנה בחצר וכעת השכנים מתנגדים - האם יש לי 'חזקה'?

שו"ת נרחב בהלכות חג הסוכות מאת הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א

על "מצוות עשה שהזמן גרמן", ולברך על ישיבת הסוכה וגם על נטילת ארבעת המינים. לעומתם כותב ה"שולחן גבוה" שבמקומו שלו לא נהגו הנשים לברך על ישיבת הסוכה, למרות שהנשים זהירות מאוד בישיבתה, אך מברכות הן על נטילת ארבעת המינים. למרות המנהג הספרדי הארצישראלי הקדום, ופסקם של גדולי ספרד, מורה הגר"ע יוסף זצוק"ל בנחרצות שהנשים הספרדיות יקיימו את פסק ה"שולחן ערוך" שלא לברך על ישיבת הסוכה ונטילת ארבעת המינים.

וסיפר לי מורי הגרש"מ דיסקין זצ"ל, בעל "משאת המלך" ומראשי ישיבת "קול תורה", שבאחד מערבי 'חול המועד' הגיעו אורחים רבים לסוכתם, ומפאת חוסר המקום ביקשו שהנשים

שאלה: מהו מעמד הנשים לגבי מצוות ישיבה בסוכה?

תשובה: נשים פטורות ממצוות סוכה, ככל "מצוות עשה שהזמן גרמן", והן אינן חייבות במצוות הסוכה אפילו בלילה הראשון של חג הסוכות.

מנהג האשכנזים הוא שנשים היושבות בסוכה לשם מצוה, יכולות לברך "לישב בסוכה", וכך היה גם מנהג הנשים הספרדיות בארץ ישראל מדורי דורות, כפי שהעיד הרב החיד"א זצ"ל, שבירכו על ישיבת הסוכה. החיד"א, הארץ חיים (מנהגי ארץ ישראל), השדי חמד והכף החיים מעידים שכך פשט מנהג הנשים הספרדיות בכל ארץ ישראל, והם מורים להלכה ולמעשה לאחוז במנהג זה, למרות שלדעת מרן השולחן ערוך נשים אינן מברכות

פרנסה וסחורה ליציאה לצורך טיולים, ולכן מותר, לדעתו, לצאת בחג הסוכות לטיולים ואף להיפטר על ידי כך מחובת ישיבה בסוכה. (וראו עוד בספרי שלהי דקייטא סימן כב).

שאלה: ישנם אנשים שהולכים ליטול את ארבעת המינים בברכה בסוכה. מדוע?

תשובה: ישנו עניין גדול מאוד על פי הסוד ליטול את ארבעת המינים דווקא בסוכה, כמובא בהקדמת תיקוני הזהר הקדוש. גדולי עולם כ"החכם צבי", השל"ה הקדוש, החתם סופר, רבי חיים מוולוז'ין זצ"ל ועוד רבים, נהגו ליטול את ארבעת המינים בסוכה, וכך מביא גם ה"משנה ברורה" בשם הגאון החיד"א זצ"ל שהיו מהמדקקים שנטלו לולב בסוכה מיד עם הנץ החמה בברכה ולפני "הלל" נטלום שוב.

שאלה: בסוכתי ישנן תמונות רבנים רבות ומתחת לכל תמונה נכתב מיהו הרב או האדמו"ר שבתמונה. האם מותר לקרוא בשבת ובחג הראשון את שמות הרבנים שבתמונות?

תשובה: נפסק בשו"ע (שו"ט) ש"כותל או וילון שיש בו צורות של חיות משונות או דיוקנאות של בני אדם, כמו מלחמות דוד וגליית, וכותבים בו צורת פלוני וזה דיוקן פלוני, אסור לקרות בו בשבת", וכתבו הפוסקים שלכן אסור לקרוא כתוביות שמתחת התמונה. (ואגב, לדעת מרן החזו"א אסור להסתכל אף בתמונות עצמם בשבת, אך לדעת הגרי"ש אלישיב, הגר"נ קרליץ ועוד רבים מותר להסתכל בתמונות עצמם, אך לא לקרוא בעיון את הכתוביות שמתחת התמונות).

ומה קורה בכתוביות של תמונות צדיקים, שתחת התמונה נכתב שם הגאון והצדיק שבתמונה? אני סברתי תמיד שניתן להקל בדבר מפני שיש בכך סוג של צורך מצוה, ונפסק בהלכה שלצורך מצוה הותר הדבר. לעניות דעתי, הסתכלות בתמונות של רבנים והתעסקות בהם נחשבת לדבר מצוה מסויים. מובא ב"אגרא דפרקא" שהסתכלות בפני צדיק, או המצייר לפניו דמות צדיק, הוא סגולה לזכרון, ומסתבר שהבטה בתמונות גדולים מביאה לידי יראת שמים, (וכפי הכתוב בספר "מעשה איש" בשם החזו"א בעניין זה על גן ילדים מעורב בין ילדים חרדים לילדים מזרם פושר אחר, ורצו שתהיה גננת מהזרם הפשרני והורה החזו"א להסכים לכך בתנאי שעל הקיר יתלו תמונות של גדולי ישראל, כי הדבר יוסיף יראת שמים בילדים הרכים).

ואכן, שמחתי למצוא בספר "מועדים לישראל" שדן בעניין זה ומצטט מספר "מנוחה נכונה", שם מובא שמו"ר מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א הורה שמותר לקרוא כיתוב שתחת תמונות גדולי וצדיקי ישראל, כי הדבר מביא לאמונת חכמים. והוסיף שם בשם מרן הגר"נ קרליץ שליט"א שמותר לקרוא את הכתוביות שתחת התמונות בהגדה של פסח, הבאות להמחיש לילדים את ההגדה וסיפוריה (ומה שכתב האליה רבא בסי"ז שאין לקרוא את הכיתוב שתחת תמונת "עקידת יצחק", הסביר הגר"נ קרליץ

יישבו לאכול מחוץ לסוכה, כיוון שאינן חייבות לאכול בסוכה. רעייתו של הגרש"מ זצ"ל, שהיא בת גדולים ונינת הגר"א ז"ל, התקוממה במקצת והדבר לא מצא חן בעיניה. "אז אמרתי לה שתישאר בסוכה" - סיפר לי הגרש"מ זצ"ל בחיך גדול - "אבל שתדע, שאני מעיר אותה למחרת בבוקר לקרוא קריאת שמע בזמנה..."

הנשים בימינו יושבות בסוכה, למרות שאינן חייבות בישיבה בסוכה, וכך כתב ה"יפה ללב": "מצוה על כל איש ישראל להושיב את אשתו ובני ביתו עימו בסוכה להיותם מסתופפים בצילא דמהימנותא לטהר את נפשותם ולהודיעם חסדי ה' עם ישראל עמו ונחלתו כל הימים, בעבור תהיה אהבתו ויראתו על פניהם לבלתי יחטאו". ה"תורה תמימה" (ויקרא כג, קסט) כתב שלמרות שאשה נשואה פטורה מצד עצמה ממצות סוכה, אך עלייה לסייע למצות הישיבה וה"תשבו כעין תדורו" של בעלה ולכן עליה לשבת בסוכה. מאידך בצאנז נוהגים, על פי הוראת ה"דברי חיים", שנשים כלל לא נכנסות לסוכה. ה"דברי חיים" הבטיח שאשה שלא תשב בסוכה - יהיו לה בנים הגונים.

במונקאטש נהגו, שהנשים ישבו בסוכה אך לא אכלו בסוכה ובבית ה"חתם סופר" ז"ע הנשים היו יושבות בסוכה, אך לא מברכות ברכת "לישב בסוכה".

שאלה: הגיע לביתי אורח מארה"ב, הוא ראה את קישוטי הסוכה הנוצצים שלנו והזדעזע: "הרי הגויים אצלינו באמריקה משתמשים בקישוטים הללו לחגאות הנוצרים ואתם משתמשים בהם כאן לקישוטי סוכה?!" האם צריך לחשוש לכך שקישוטי הסוכה המיוצרים בחו"ל נועדו לקישוטי עבודה זרה?

תשובה: הגר"ש וואזנר זצ"ל (שו"ת שבט הלוי ח"ב נ"ז) דן בעניין וקובע לבסוף שאין צורך להחמיר בדבר, כיוון שהקישוטים מיוצרים בבתי החרושת לצורך כל דבר (שמוכנים לשלם עליו...), ובנוסף, הכל נעשה בצורה אוטומטית ללא מגע יד אדם ואין כאן מחשבת עבודה זרה כלל.

שאלה: האם מותר לנסוע לטיולים וביקורים בחג הסוכות, בצורה שעל ידי כך אצטרך לאכול או לישון מחוץ לסוכה?

תשובה: נפסק בגמרא ובשולחן ערוך שהולכי דרכים פטורים מהסוכה. ואולם רבי משה פיינשטיין זצ"ל (אגר"מ ח"ג צ"ג) סובר שהולכי דרכים פטורים מהסוכה דווקא כאשר הם יוצאים לדרך לעניינים נחוצים, כמו לצרכי פרנסה או מסחר, אך לא לצרכי טיול ותענוג, וכך סוברים גם הגר"ב זילבר זצ"ל ורבנים נוספים. גם הגרש"ז אורבך זצ"ל הוכיח מההלכה שלא להקזיז דם בחול המועד ולהיפטר על ידי כך מסוכה, כיון שיכול היה להקזיז דם לפני או אחרי סוכות, שמכאן מוכח שאסור לצאת לטיולים בחג הסוכות ולהיפטר מסוכה מדין "הולכי דרכים", כי הרי ניתן לצאת לטיולים בימים אחרים. לעומתם סובר הגרי"ש אלישיב זצ"ל שמכיון שכיום מקובל לצאת לטיולים, אין הבדל בין יציאה לצורך

שם מדובר בציור אומנותי ולא בציור לשם המחשה חינוכית-לימודית).

ובספר "תורת המועדים" (על "שונה הלכות") פסק בשם הגר"ח קניבסקי שליט"א שמוותר להביט בכל התמונות והכרזות התלויות בסוכה, כולל בכתוביות, משום שהם תמונות של מצוה וחז"ל לא אסרו תמונות אלו, שאינם "שטרי הדיטות".

שאלה: שכן שלי רוצה להוציא סוכה על עמודים בחצר המשותפת שלנו, כשהסוכה תלויה על העמודים ויוצאת ממרפסתו שבקומה השנייה. הוא רוצה להשאיר כך את העמודים כל השנה, בכדי שתהיה לו סוכה. האם זכותי להתנגד לכך?

תשובה: מקובל בין פוסקי ההלכה של "חושן משפט" שבערים חרדיות הגענו לגור על דעת שהשכנים יכולים להוציא סוכה מעל גבי עמודים או לבנות סוכות בחצר למשך חג הסוכות, כאשר הדבר אינו גורם נזק לשכנים וכשמדובר בבניית עמודים או סוכה סטנדרטית ונורמטיבית. בבד"ץ אלעד, כך מספר הגרש"ז גרוסמן בספרו שו"ת שערי שלמה, הגיע אדם שעצביו רפויים והוא חלוש וטען שהרעש העולה מסוכת שכנו מפריע לו ושאינו מוכן שהשכן יקים את סוכתו בחצר המשותפת של הבניין. בית הדין פסק שאי אפשר לעכב את השכנים מלהקים את הסוכה, למרות עצביו החלשים של השכן המתנגד. מפני שכך הוא הדרך, לבנות סוכה בחצר משותפת למשך שבעה ימים, וגם חולה אינו יכול לעכב את שימושי הדירה המקובלים והנורמליים.

ומה קורה כשהשכן רוצה להקים על החצר המשותפת עמודים קבועים, שיעמדו שם בכל השנה ולא רק למשך שבעת ימי הסוכות? על כך קובע ב"שערי שלמה" שלמרות שיתכן ומצד ההלכה הפסוקה קשה לעכב שכן מלבנות עמודים במקום צדדי בחצר, באופן שאינו מכער כלל את הבניין ואינו מפריע לשימושי השכנים, אך הוא מסכם שלמעשה קשה להתיר שאחד השכנים יניח דבר קבוע בקרקע השייכת לכולם, בלי הסכמה מפורשת של כל השכנים.

שאלה: אני בונה בכל שנה סוכה בחצר. כעת הגיע השכן מהקומה העליונה ורוצה לבנות סוכה בדיוק באותו המקום, בטענה שהחצר שייכת לו, בדיוק כפי שהיא שייכת לי. מי משנינו צודק?

תשובה: הגר"י בלויא בספרו "פתחי חושן" והגר"מ שטרן בספרו "אמרי יעקב" כותבים שכאשר אחד השכנים הקים סוכה בחצר רק פעם אחת, אין זו "חזקה", ויכולים שכנים אחרים להקים באותו המקום סוכה בשנים הבאות. אך הם מסתפקים האם שייך "חזקה" בהקמת סוכת החג במשך מספר שנים, כי מדובר רק בשימוש של שבוע בשנה ויתכן שאין בשימוש זמני שכזה "חזקה". אך כאשר השכן התקין בקרקע או הוציא מדירתו זיזים וקורות קבועים לצורך הסוכה, והשכנים לא מיחו בו ודרשו ממנו לאחר תקופה לפנות את הזיזים והקורות הללו, הרי החזיק השכן באותם הזיזים לשם בניית סוכה וביכולתו להקים באותם

הזיזים סוכה בכל שנה, שהרי השכנים הסכימו בשתיקה שיקים שם סוכה.

ואמנם, מדגישים הגר"י בלויא והגר"מ שטרן, אין באפשרות השכן להקים באותם הזיזים מרפסת או כל דבר אחר, כי השכנים איפשרו לו להשתמש במקום רק לצורך סוכת מצוה ולא לצרכיו האישיים-הגשמיים. וכך גם כותב הגרש"ז גרוסמן בשו"ת שערי שלמה.

שאלה: בכל שנה אני בונה את סוכתי בחצר. לפני חודשיים, בעיצומו של הקיץ, התקין השכן שלי בקומה העליונה מזגן בביתו, כשהמזגן עומד מעל האוויר בו אני אמור לבנות את סוכתי בחג הסוכות. סוכה צריך הרי להקים מתחת לכיפת השמים ולא מתחת למזגן, והשכן מלמעלה בעצם מונע ממני להקים את הסוכה, בחצר המשותפת, במקום בו בניתי אותה בכל שנה. האם אני יכול למנוע ממנו להתקין מזגן במקום זה, בו תיפסל חלק מסוכתי?

תשובה: לפי דעות פוסקי זמנינו שאינם סבורים בהחלטיות שניתן בכלל לקבוע "חזקה" בחצר למקום לבניית סוכה, אזי פשוט וברור שהשכן מלמעלה יכול לבנות מרפסת או מזגן, גם כששכנו לא יוכל להקים סוכה בחצר, כי החצר אינה שייכת לו כי אם לכלל השכנים.

(ואמנם יש לדון שנכון אמנם שאין "חזקה" בחצר למי שבנה את סוכתו בחצר השכנים. אך בל נשכח שהחצר שייכת גם לו, ביחד עם השאר. ושימוש בחצר לבניית סוכה הוא שימוש נורמטיבי וכחלק משימושי הדירה והחצר. ואם כן, מי אמר שהשימוש הנורמטיבי של הקמת הסוכה פחות חשוב מהשימוש של התקנת המזגן?! ואולם מסתבר שאם השכן יוכל לבנות סוכה בשטח אחר בחצר המשותפת, אין לו זכות תביעה על התקנת המזגן).

ואולם כאשר השכן התקין בחצר זיזים וקורות קבועים, במקרה זה יש לו "חזקה" על הקמת הסוכה, כפי שכתבנו לעיל, וכאן מסתבר לומר (וכך ראיתי שפוסק הגרש"ז גרוסמן בשו"ת שערי שלמה ח"א סי' ל"ד) שביכולתו למחות בשכנים מלמעלה להתקין מזגן. כי לו הרי יש "חזקה" לבניית הסוכה במקום זה, ואל לשכנו להפריע לו לסוכתו עם המזגן שלו. ואולם כאשר השכן מלמעלה טוען שלא ידע שבניית הסוכה של שכנו תפריע ממנו להקים מרפסת או מזגן בעתיד, וכן במקרה שהמזגן יפסול רק חלק קטן מסוכת השכן, קובע הגרש"ז גרוסמן שאינו יכול לעכב להתקין את המזגן.

וכמובן, כל זה מדובר רק כאשר השכן בנה את סוכתו על חצר משותפת. אך כאשר בעל הקומה העליונה רוצה לבנות מרפסת או להתקין מזגן באופן שימנע מבחינה הלכתית משכנו שתחתיו להקים סוכה במרפסת הפרטית שלו, יכול השכן מלמטה לעכב את השכן מלמעלה להתקין את המזגן או לבנות את המרפסת, אלא אם כן יש לשכן מלמטה מרפסת אחרת, נוחה וזמינה כמו מרפסת זו, להקמת סוכתו, או כשהמזגן או מרפסת השכן מלמעלה מפריעה רק לחלק קטן מסוכת השכן שלמטה.

כיצד לשמור את האתרוג ברעננותו וביופיו? ממה יש להיזהר בעת אחיזתו? והאם רצוי להניח את האתרוג בין תפוחים כדי להחיש את תהליך הצהבתו?

'טיפים' לשמירת האתרוג - מתוך שיחה עם הגה"ח רבי אהרן שפירא שליט"א רב דביהמ"ד נאראל בב"ב ומומוחה בעל שם עולמי בתחום האתרוגים

לתור אחרי האתרוג ההדור לקיום המצווה והידיים לחות מזיעה. יש להמתין דקות אחדות לנוח מעמל הדרך טרם ייקח אתרוג לידו. מכאן אזהרה לבל יוציא הקונה את האתרוג מאריזתו לעיתים מזומנות טרם החג במטרה לבדוקו שוב ושוב, כי בכך עלול לגרום נזק לאתרוג ויחשב הדבר כפשיעה מצדו. מצוי הדבר ביותר אצל אברכים צעירים בלתי מנוסים המציגים את פרי ההדר שרכשו בפני 'מבינים' רבים מדי, והתוצאות מביכות. זקני זי"ע גאב"ד נאראל נהג אכן לרכוש את אתרוגו טרם יום הכיפורים, אך לא התעסק בו כלל עד ערב החג בהתאם למסורת בבית בעלזא. כך רצוי ביותר לשימור האתרוג כדבעי.

יש מהפוסקים החוששים לשיטת הב"ח שפוסל אתרוג שיש בו עדיין מראה ירקות ואינם מסתפקים בגדר 'התחיל להצהיב' המבואר בהלכה. מקובל לשים את האתרוג בין תפוחים להחשת תהליך ההצהבה. מה זה גורם, והאם זה רצוי?

התפוח מכיל חומר המכונה 'גו אטילן' הגורם לאתרוג להזיע ובכך מחיש את תהליך בישולו. אין כל בעיה בשימוש זה, אך נדרשת משנה זהירות לבצע זאת נכונה שלא ייגרמו נזקים בלתי הפיכים לאתרוג וייצא נפסד לגמרי.

למעשה, במרבית הפרדסים המסודרים משתמשים בתהליך זה כדלהלן: הפרדסים מניבים בשנה שני מחזורים של פירות, הפריחה הראשונה בתקופת האביב בחודשי ניסן-אייר ובראשית חודש תמוז כבר מתבצע קטיף, לאחר מכן מתחילים במחזור נוסף. אתרוגים אלו עדיין ירוקים מאד בשלב הקטיף, לשם האצת התהליך נאלצים המגדלים להשתמש בשיטה המכונה 'הבחלה', מדובר בחדר אטום בצורה הרמטית בו מאכסנים את האתרוגים ליממה תמימה, במהלכה מחדירים לחדר את גז האטילן. האתרוגים מתחילים להזיע ומקבלים תוך ימים ספורים את הגוון הצהבהב. במהלך השנים נוצר חשש שתהליך ההזעה גורם לייבוש ויוצר מתיחות וקרעים בעור המעטפת של האתרוג, לשם כך הוסיפו פרדסנים אחדים צינוריות מיוחדות המפזרות לחות בחלל חדר ההבחלה, ובכך נפתר החשש.

מה שברור, שמדובר בהליך הדורש מינון מדויק. אם האתרוגים ישהו בין תפוחים זמן רב מדי, עלול העוקץ ליפול והלה יישאר עם אתרוג צהוב יפהפה אך חסר למהדרין. מומלץ להשהות לא יותר מ-24 שעות בתוך שקית אטומה מעל מקרר או במרפסת, החום מסייע לשחרר את הגז מהתפוחים ולזרז את יעילות התהליך.

(מתוך מאמרו של הרב מנחם מנדל מאסקאוויטש, 'המבשר תורני' סוכות תשע"ו)

מהי הצורה המיטבית להחזקת האתרוג?

האתרוג זקוק לטמפרטורת חדר. היכן שנוח לאדם לשהות בו, נוח גם לאתרוג. זה כלל הדברים.

ובימי החג עצמם, ידועים אכן דברי קדשו של החתם סופר' כי סימני מישוש אינם אלא הידור מצוה, אך יש גם חולקים בדבר. האם ניתן למנוע את היווצרות מכתמים במהלך החג?

ה'חתם סופר' זי"ע מתייחס לסימני המישוש הנגרמים על ידי קיום מצוותו, אך כל עוד לא מתקיים בו מצוותו הרי שמישושו ודאי אינו אלא לפגם. האתרוג הינו פרי רגיש מאוד ומישושו בידי אדם עלול לפגום קשות במראהו.

תהליך התפתחות סימני המישוש לאחר שהחל בו, הינו מהיר, ותוך שעות לא רבות עלולים להופיע בכל חלקי האתרוג. אמנם ישנם זנים מסוימים הרגישים באופן מיוחד לדבר, ובהם נדרשת משנה זהירות, אך גם בכל יתר הזנים.

יש להבדיל בין היבול הנקטף בשלבים מוקדמים, שבועות אחדים קודם החג, שהם עמידים יותר, לבין האתרוגים הנקטפים קרוב יותר לחג. אותם האתרוגים הנקטפים מאז ראש השנה ואף לפני כן, מוגדרים כ'אתרוגי מים', שפירושו, אתרוגים שממהרים את קצב גידולם על ידי השקיה מרובה. אתרוגים אלו, מכיוון שגידולם אינו טבעי אלא מואץ, מקבל הדבר ביטוי בחוזקם ועמידותם. עור האתרוג רגיש ביותר, וממילא עלול להיפגע ממישוש במהירות רבה יותר.

ניתן להבחין בהבדל בין סוגי האתרוגים במראהם השונה, בעיקר בברק החיצוני מסוג אחר שיש להם וגם ע"י משקלם הסגולי המועט ביחס לגודלם. מומלץ על כן הן למורה ההוראה והן לקונה הפוטנציאלי, למעט במישושו עד כמה שאפשר. ראשית, כל עוד ואינו נדרש להתבונן בחלקו התחתון של האתרוג, עדיף לאחזו באמצעות השרוול העוטף אותו. וגם בעת הצורך להחזיקו בידיים ממש, יש לאחזו על קצות האצבעות במצב שהאתרוג רק מונח על האצבעות, מעין ריחוף על היד, ובלבד שלא ייפול מידי ותו לא.

אותם המלפפים את האתרוג בכפות ידיהם ומוסיפים לאחזם באצבעותיהם עד שכמעט יוצא מיץ מבשר הפרי, גורמים בלי משים נזק בלתי הפיך לאתרוג עד כדי הוצאתו מהמחזור טרם יבוא לקונה נוסף.

בנוסף לכך יש להיזהר מלהחזיקו כלל ביד הלחה מזיעה, והדבר מצוי ביותר בארה"ק כאשר עונת חיפוש האתרוגים חלה לעיתים בשיא ימי השרב של שלהי דקייטא, ובאים מרחובה של עיר במטרה

אברך בא פעם לשאול אותו על אתרוג יקר, כמה השיעור להוסיף עבור הידור מצוה. למרות שרבינו הידר וחיבב כל כך בהידור ד' מינים, שאלו: "ומה עם בגד לאשתך, כבר קנית?"

על ההידורים המיוחדים שנהג מרן הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל במצות ד' מינים

מייוחד של בני הישיבה עבורו. למרות שהיתה זו טרחה לא פשוטה עבורו, ובפרט בשנים האחרונות שהיה ישיש מופלג היה הדבר קשה מאד, הוא לא ויתר והקפיד על כך מדי יום ביומו. ומספר רבי אלכסנדר סופר: שנה אחת הציעה הרבנית שלא יסע, שכן הרגישה שהדבר קשה לו, לכן אמרה שעדיף שיתפלל במנין בבית או בישיבה. רבינו אמר לה שזו לא טרחה עבורו והוסיף: כל השנה אני מחכה לזה. כששמעה שהדבר כה בנפשו הסכימה.

בדרכו לכותל היה יוצא מביתו וחוזר עם הד' מינים בידו. וגם ברכב, כשצריך היה מסיבות טכניות למסור הלולב לאחרים, המשיך להחזיק את סלסלת האתרוגים בעצמו ולא הסכים לתתה לאחרים גם כאשר היה קשה לו (שהיו בה כמה וכמה אתרוגים). ראו בחוש את חיבת הקודש למצוה, וכעין המובא בגמ' (סוכה מב) שמנהגם של יקירי ירושלים היה להחזיק את הלולב בידם כל היום בכל מקום שהלכו.

לאחר שנטל בעצמו את המינים לאחר שחרית, הקנה אותם לכל אחד שמעוניין לצאת בהם ידי חובה במתנה על מנת להחזיר, כדי שיהיו המינים בגדר "לכם", כי במקדש כל שבעה דאורייתא. ומעניין מאד, שככל שהיתה לו אהבה וחיבה למינים, נזהר שמההידורים בהם יהיה לזכות את כולם במצוה ולא חשש שיקלקלו לו את המינים שכה עמלו במיונם. ואכן מאות אנשים היו נוטלים מדי יום ביומו את מיניו, הן באמצע התפילה והן בביתו במשך היום.

היו פעמים שמרוב משמוש היד של הציבור נעשה האתרוג עם כתמים חומים, למרות זאת המשיך רבינו לברך עליו. זאת למרות שבסלסלה שהביא איתו היו אתרוגים יותר נקיים מכתמים אלו, אלא שאת זה בחר לכתחילה כאתרוג המהודר ביותר וכנראה סבר כהחת"ם סופר (סוכה לו). שאתרוג שנעשה מנומר מרוב שימוש הוא היופי וההדר הגדול ביותר.

פעם נטל ממנו מישהו את האתרוג בצורה בלתי אחראית ופסלו, לא רק שלא כעס עליו אלא עוד התייחס אליו בפייסנות.

אברך בא פעם לשאול על אתרוג יקר ושאל כמה השיעור להוסיף עבור הידור מצוה. למרות שרבינו הידר וחיבב כל כך בהידור ד' מינים, שאלו לפתע: 'ומה עם בגד לאשתך, כבר קנית?', כשהלה שתק ורבינו הסיק מכך שעדיין לא קנה, הבין האברך את התשובה היטב.

(מתוך מגדלתו ומרוממתו)

מצות ד' מינים היתה אחת המצוות בהן הידר מרן הגר"ח פ' שיינברג זצ"ל במיוחד, והיו לו בהן חומרות מיוחדות. רבינו שימש בהוראה את הגאון רבי דוד ליבוביץ ראש ישיבת חפץ חיים בארה"ב, שהיה אחיינו של החפץ חיים וזכה ללמוד עמו בעת שחיבר את חיבורו על הלכות סוכה, ורבינו קיבל ממנו את גישתו לסוגיות אלו.

עיקר ההשקעה היה בהשגת לולב מהודר. הרה"ג רבי אשר שפירא סיפר, שהגיע פעם לשאול את רבינו על אתרוג, רבינו השיב לו את פסק ההלכה לבסוף נאנח ואמר: "אבער ואס איז מיט א לולב?", דהיינו שלולב ראוי קשה מאד למצוא (והוסיף אז ואמר: אי איישר חילי, הייתי מורה לתלמידי חכמים שימשיכו ללמוד כהרגלם ויקנו ביחד כל בית הכנסת בשותפות כמו שהיה מימים ימימה). ואכן היה מעניין לראות, שככל שהחמיר, חיבב והידר את המצוה, לא עשה זאת על חשבון הלימוד וסמך על תלמיד שמתעסק בזה שיביא לו. ואכן צוות שלם תלמידי חכמים מתלמידי הקרובים היו בוררים לו שעות ארוכות מינים מובחרים ואז הביאום אליו שיברור מהם.

היה סבור שאין להקל לקחת אתרוג בלי פיטם כמו שנוהגים העולם, שהרי הרא"ש כתב שדוקא באתרוגים שלא היה להם פיטם מעולם, בהם אין חיסרון של חסר, אך באתרוגים שלנו שהיה להם פיטם ונפל באמצע הגידול - והדבר ברור שבאתרוגים שלנו טעם נפילת הפיטם היא מסיבת קלקול חולשת העץ ולא שייך לומר על זה שכך היא דרך ברייתו, וכמו שהמציאות שיש עצים שלחלק מן האתרוגים החזקים יותר יש פיטם ולחלק מהאתרוגים נופל הפיטם, והרי זה מוכח שזה קלקול באתרוג, וזה חסרון הפוסל מדין חסר, ולדעתו זה פסול מן התורה ביום הראשון, לכן לא היה מוכן להביט על אתרוג בלי פיטם.

מלבד האתרוג הרגיל היה מנענע גם עם אתרוגים מרוקאי ותימני. להשיג אתרוג תימני עם פיטם היה דבר לא פשוט, והוא כמעט לא מצוי במציאות, אך עמלו ויגעו והשיגו עבורו.

אמת מה נהדר היה מראהו בעת שמצא את המינים המהודרים, ראו עליו שמחה והנאה צרופה, בפרט בערב יום טוב לאחר שאגד את המינים בעצמו, היה בשמחה מיוחדת והיה נושק להם בחום. כדי לקיים שיטת ה"ביכורי יעקב" שבירושלים מקיימים מצות ד' מינים מדאורייתא כל שבעת ימי החג גם בזמן הזה, הידר כל השנים לנסוע מידי יום ביומו לכותל המערבי, שם התקיים מנין

באיזה מקרה יש מצוה לבדוק את הבית מחמץ במוצאי הפסח?

ומי שלא בדק את ביתו מחמץ עד לאחר הפסח, צריך לבדוק לאחר הפסח. ולמרות שבשעה זו החמץ כבר שייך לישראל, ולא לגוי, אין לברך על הבדיקה, כיון שאין חובת ביעור בחמץ שעבר עליו הפסח, ומותר להשהותו בבית, אלא שתיקנו לבדוק כדי להבדיל בין 'חמץ שעבר עליו הפסח', שאסור בהנאה, לחמץ המותר.

[שו"ע תלה, א, ומשנ"ב ב רה; ביאורים ומוספים דרשו, 15]

מי שלא בדק את ביתו מחמץ בליל י"ד בניסן, יבדוק מיד כשנזכר בכך. אולם, החל משעת תחולת המכירה לגוי בערב פסח, אין לברך על הבדיקה, כיון שכפי הנהוג, מוכרים לגוי את כל החמץ שלא ידוע על קיומו. וכן אם מצא חמץ בפסח בביתו, אין לברך בשעת ביעורו; אולם, חמץ שהתהווה בפסח, יש לברך בשעת ביעורו.

מי שזכר ביום טוב של פסח שלא בדק את ביתו מחמץ - האם יבדוק ביום טוב?

ואם לא ביטל את החמץ לפני פסח - יש הנוהגים שאם מוצאים חמץ כזה ביום טוב מבערים אותו, ולמנהגם, ניתן גם לבדוק ביום טוב; אך ספק אם מותר להדליק נר ביום טוב לצורך בדיקת חמץ. ברם, המנהג הר"ן הוא, שאין מבערים ביום טוב אף חמץ שלא ביטלוהו, ועל פי מנהג זה גם אין לבדוק ביום טוב.

[משנ"ב תלה, ג, ושעה"צ ה, ו רט; וראה ביאורים ומוספים דרשו, 10; משנ"ב תמו, ו]

בהמשך לאמור: מי שלא בדק את ביתו מחמץ לפני פסח, ונזכר בכך ביום טוב ראשון או בשביעי של פסח - נחלקו ראשונים אם יבדוק ביום טוב, או שימתין למוצאי יום טוב. ויש מהאחרונים שהכריע, כי אם 'ביטל' את החמץ לפני פסח, לא יבדוק ביום טוב, כיון שבלאו הכי אין מבערים חמץ כזה ביום טוב, אלא מכסים אותו בכלי עד למוצאי יום טוב.

הבודק את ביתו מחמץ בראש חודש ניסן - האם צריך להניח לפני הבדיקה את פתיתי החמץ?

להוציאו מביתו, ולכן אין הבדיקה נחשבת לתחילת ביעור החמץ. ואיסור עשיית מלאכה וכיוצא בה בליל הבדיקה, לפני הבדיקה, ומנהג ניקוי הבית לפני הבדיקה - אמורים גם בבדיקה שלא בזמנה; אולם, בנוגע למנהג הנחת עשרת פתיתי החמץ לפני הבדיקה - נחלקו הפוסקים אם יש לנהוג בו בבדיקה שלפני ליל י"ד.

[שו"ע תלו, א, משנ"ב ד, וביה"ל ד"ה ולא; וראה משנ"ב ה; ביאורים ומוספים דרשו, 3 ר"ע]

היוצא לדרך לפני ליל י"ד בניסן, פעמים שחייבוהו חכמינו ז"ל לבדוק את ביתו מחמץ בלילה שלפני צאתו, וראה תקציר למחר לפרטי הלכה זו. ואין מברכים על בדיקת חמץ לפני ליל י"ד בניסן, כיון שרק מלילה זה ואילך הבדיקה נחשבת לתחילת הביעור, כיון שאת מה שמוצא בבדיקה, מבער למחרת, (או לאלתר, כאשר בודק לאחר ליל י"ד), ולכן ניתן לברך עליה 'על ביעור חמץ'; אבל בבדיקה שלפני ליל י"ד, אינו אמור לבער את החמץ, אלא רק

* לדעת השולחן ערוך ורוב הפוסקים, אדם יכול לשלוח שליח לעשות 'ביטול' חמץ לחמצו. אולם, יש מחמירים בדבר, משום שביטול חמץ הוא כעין הפקר, והפקר לא ניתן לעשות על ידי שליח. ויש להחמיר כדעה זו, אם לא בשעת הדחק. וללא מינוי שליחות - לכל הדעות אין אדם יכול לבטל את חמצו של חברו.
* לא ניתן לעשות הפקר על ידי שליח, משום שהפקר נחשב כעין נדר, ואדם אינו יכול לעשות שליח לנדור עבורו; ומסיבות נוספות.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

האם ניתן לעשות עירוב חצרות לאחר השקיעה?

אך לכל הדעות יאמר את נוסח 'בהדין עירובא', הנאמר בשעת הנחת העירוב.

ומאיידך, אם הניח את הפת לפני תחילת בין השמשות, ואבדה או נאכלה לפני סוף בין השמשות - דנים את בין השמשות כלילה, ומחשיבים את תחילת בין השמשות כתחילת הלילה, והעירוב חל.
[שו"ע שצג, ב-ג, ומשנ"ב ט ריד; ביאורים ומוספים דרשו, 5]

'עירוב חצרות' חל בכניסת השבת, דהיינו שצריך שבתחילת ליל שבת תהיה הפת של העירוב מונחת במקומה. ולכתחילה יש להניחה לפני תחילת 'בין השמשות', שהוא ספק יום ספק לילה. ובדיעבד, ניתן להניח את פת העירוב עד לסוף בין השמשות, ואף לברך עליו, משום שלענין זה החשיבו את בין השמשות כאילו הוא ודאי יום. ויש אומרים שאין לברך עליו בזמן בין השמשות,

הלוח היומי

י"ד בתשרי | רבי יוסף צבי ב"ר ישראל דושינסקי זצ"ל, גאב"ד י-ם, ר"י בית יוסף צבי ועוד, בעל תורת מהרי"ץ, חידושי מהרי"ץ, צאן יוסף ועוד

י"ד בתשרי: ערב חג הסוכות

ביום זה בשנת ב' אלפים פ"ו, חזר אברהם אבינו מעקידת יצחק וחיפש אצל בני חת אחוזת קבר לשרה אמנו. בשנת ב' אלפים תתקל"ו, ביום זה הסתיימה חנוכת ביהמ"ק הראשון ע"י שלמה המלך ע"ה.

יארצייט:

תכ"ז: רבי מנחם מנדל ב"ר יצחק באס זצ"ל, אב"ד פפד"מ.

תקס"ג: רבי שלום שכנא ב"ר אברהם "המלאך" מפרוהביטש זצ"ל הידוע כרבי שלום הגדול, בעל משמיע שלום.

תקס"ז: רבי יהודה לייב ב"ר יוסף גרשון הכהן מאניפולי זצ"ל, תלמיד המגיד ממעזריטש, בעל אור הגנוז ושבת מיהודה.

תקע"ה: רבי ישראל ב"ר שבתאי הופשטיין זצ"ל, המגיד מקוז'ניץ ובעל בית ישראל, שארית ישראל, נר ישראל ועוד.

תרס"א: רבי מרדכי ב"ר יחיאל מיכל גולדמן זצ"ל, אדמו"ר מזוועהיל.

תרצ"ג: רבי גרשון ב"ר אליעזר לייזר פוזן זצ"ל, רב ודיין בפרנקפורט.

תש"ט: רבי יוסף צבי ב"ר ישראל דושינסקי זצ"ל, גאב"ד י-ם, ר"י בית יוסף צבי ועוד, בעל תורת מהרי"ץ, חידושי מהרי"ץ, צאן יוסף ועוד.

תשמ"ז: רבי חיים אליעזר בנציון ב"ר בנימין ברוך זצ"ל, ר"י בית יוסף נובהרדוק י-ם ובעל הגיוני מוסר.

מדוע לשון הרע נחשב כעבירה 'להכעים'? האם לבעלי לשון הרע אין הנאה מהדיבורים האסורים!?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי ב'חפץ חיים'

עוד דברים כאלו, וככל שהעבירה גדולה יותר כך רוח הטומאה הבאה ממנה גדולה יותר. וכך גם כתב הגר"י סלנטר, שלשון הרע הוא מסוג החטאים שאינם נגרמים מחמת התאוה אלא מחמת רוחנית הטומאה המלפפת את האדם להחטיאו.

והגר"י לוינשטיין ביאר, שבאמת מצד הטבע אין כלל הנאה בסיפור לשון הרע, אלא שהאדם עצמו בהתרגלו בעוון זה, עושה בכך לעוון שיש בו הנאה גדולה. ביאור נוסף כתב הגר"ח פרידלנדר בשם הרב דסלר, שמעצם סיפור לשון הרע באמת אין הנאה, אלא שההנאה היא מכך שחושב שאם יקטין את ערך חברו ויגלה את מומו, יגדיל בזה את ערך עצמו ויתכבד בקלון חברו, שהרי הוא נקי מכל אותם פגמים ומומים שסיפר על חברו. וכיון שהנאה זו מושתתת כולה על אשליה ודמיון שוא, שערכו של האדם נמדד כפי שהוא נראה בעיני אחרים, ואין בה תועלת והנאה ממשית, על כן אינה נחשבת להנאה.

הסבר נוסף הביא בספר דרש דוד, שהנאתו של מספר לשון הרע אינה נגרמת מרווח או כבוד שמתווסף לו עצמו, אלא מחסרונו והשפלתו של הזולת, וממילא אין זו הנאה חיובית אלא הנאה שנגרמת מהעדר הטוב של הזולת, וכעין הנאתו של הנחש מהכשת אדם, שאינה אלא מחסרון המוכש, ועל כך אמרו החיות לנחש 'מה הנאה יש לך?'

בהמשך הפתיחה לספר 'חפץ חיים', אנו למדים על לאוין נוספים הכרוכים בדיבור לשון הרע:

(א) 'השמר לך פן תשכח את ה' אלקיך', שזו אזהרה לגסי הרוח, "כי כיון שהוא מלעיג ומתלוצץ על חברו מסתמא הוא מחשיב את עצמו לחכם ולאיש באנשים..."

(ב) 'לא תחללו את שם קדש' - שהוא לאו על עבירה הנעשית שלא לשם הנאה, אלא להכעים, וממילא יש בה מרד ופריקת עול מלכות שמים, והרי זה חילול ה'. וכך גם דיבור לשון הרע אין בו תאוה ולא הנאה גשמית. (וכאשר האדם הוא איש חשוב שהכל מסתכלים במעשיו, גדל העוון עוד יותר, ועל אחת כמה וכמה כשעושה זאת ברבים).

נידון רחב ומעניין מובא בביאורים ומוספים של 'דרשו' בנוגע לדברים הללו: לכאורה, הרי המציאות מוכיחה שמספרי לשון הרע כן נהנים? הגרא"ל שטיינמן הביא על כך בשם החזו"א, שכנראה לא טעם ה'חפץ חיים' את ההנאה שיש בלשון הרע... וה'חפץ חיים' עצמו כתב בעניין זה בספר 'שמירת הלשון' בשם הגר"א, שהטעם שבני אדם כן מרגישים הנאה גדולה בלשון הרע, יותר מכל העבירות, אף שבאמת אין הנאה גשמית מדברים בטלים וליצנות - הוא משום שבכל דבר שאדם עושה נותנים לו רוח ממרום שהיא כעין מעיין הנובע, ורוח זו אינה שוקטת עד שיעשה

הדרך לזכות לחיים שמחים ומאושרים

ציונו לשמוח שמחה של מצוה, וכתבו גורי האריז"ל שמי שהוא שמח וטוב לב ולא יצטער כלל בחג הקדוש הזה מובטח לו שתעלה לו שנה טובה ויהיה לעולם שמח.

(פלא יועץ סוכה).

שאל אדם את מרן הרב שך זצ"ל: "כיצד מגיעים לשמחת יום טוב?" וענה לו: "בקידוש, כשאני משבח לה", 'אשר בחר בנו מכל עם ורוממנו מכל לשון וקדשנו במצוותיו', וכו' וחושב על כך, חפץ אני לרקוד, ואתה שואל כיצד מגיעים לשמחת יום טוב?!" (קנין תורה עמ' 23)

נשתדל שלא תמוש השמחה מעמנו בכל ימות החג, ונכוין שאנו מקיימים בכל רגע של שמחה מצות עשה דאורייתא.